

Ett barns väg till matlust

Det finns två saker som mer än andra styr tillvaron när man är småbarnsförälder – hur barnet äter och sover. Fungerar inte dessa kan vardagen bli en prövning. Kortare perioder med trassel upplever nog alla föräldrar. Men ibland är det som om man kommer till vägs ände, positionerna blir så låsta att man inte hittar ut på egen hand. Så var det för oss: vår dotter Fredrika ville absolut inte släppa bröstet och ta emot annan föda. Men någon gång måste ju barnet gå vidare, våga hitta nya sätt att tillgodose hunger och törst. Kan man hjälpa det på vägen och i så fall hur? Jag vill gärna förmedla hur *vi* försökte finna svaret på denna fråga.

Förutom sin matvägran har Fredrika haft en hel del annat att kämpa med. Hon har bl a vad som kallas infantil spasm – en form av epilepsi. Den förblev av olika skäl länge odiagnosticerad. Men Fredrika har trots allt fortsatt att utvecklas, om än i litet långsammare takt än sina jämnåriga, och hon är nu vid snart två års ålder en pigg och nyfiken flicka med aptit både på livet – och – på maten. Därför tror jag att min berättelse kan ha något att förmedla även till dem som möter ett barn som ”bara” matvägrar. Ni får följa Fredrika från BB fram till dags dato via kalender- och åldersangivelser.

De första månaderna

Fredrika föds i september 1994. Gravitetstiden och förlossningen har förlöpt helt normalt och Fredrika verkar må bra. 3,5 kg i utgångsläget och hon ökar stadigt i vikt med modersmjölkens hjälp. Hon har inga problem med att suga och mjölk finns det så det räcker och blir över. Amningen är alltså till stor glädje både för henne och mig. Men efter en tre, fyra månader börjar naturligt nog bundenheten att kännas. Jag hör hur väninnorna låter papporna ta över då och då, så att de själva kan vara lediga, gå iväg och umgås eller återuppta sina fritidsintressen. ”Inga problem,” säger de, ”det är bara att pumpa ur och ge med flaska”. Jo, jo, jag har frysen full med mjölk, men Fredrika *vill inte* ta flaska. Vi provar alla upptänkliga nappar och flaskmodeller. Vi provar att ge med kopp och med sked. Inget hjälper.

Nåväl, jag finner mig i situationen. Fredrika trivs ju och min egen bekvämlighet är inte skäl nog att fortsätta flaskexperimentet. Jag ammar vidare. Men det är en annan sak som bekymrar oss mer: Fredrika kräks, rejält. En, ibland flera gånger per dag tömmer hon magen helt och storkräks. Vi berättar detta på BVC, men där går de efter vikt kurvorna och menar att det inte är något allvarligt. Men det var allvarligt. I ett senare skede visar det sig att kräkningarna har samband med de kramper som Fredrika utvecklade.

”Riktig” mat: första rondan

När Fredrika är fem månader börjar vi prova att ge henne puréer. Vi gör det enligt alla konstens regler: pressad potatis uppblandad med bröstmjölk för gradvis tillvänjning. Fredrika vänjer sig inte. Den där inledande teskeden skulle ju efter några dagar eller veckor ha blivit en matsked eller två. Äsch, det var ju bara potatis, hon kanske inte gillar just det. Vi provar med palsternacka istället, morot, broccoli, fruktpuréer... Inget vill hon ha. Det blir aldrig mer än en halv tesked och under stora protester. Det är bara bröstet hon vill ha.

Det är nu alla *goda råd* börjar komma. Från släkt, vänner, BVC, flyktigt bekanta – alla vet de hur man ska göra. Jag lyssnar mest på Barnavårdscentralens råd, det är ju de som är proffs. Där menar man att det är viktigt att vara uthållig, att etablera vanor och mönster, som barnen efterhand anammar. Alltså fortsätter vi ett tag till: provar olika konsistenser på puréerna, byter från vanlig tesked till en liten flat plastsked, byter från den till att försöka ge litet grann från mitt finger, byter ut mamma och pappa. Men, vad gör man med ett barn som med hela sin varelse visar att det inte vill ha? Fredrika kniper igen munnen som om det gällde livet. Så fort skeden närmar sig vänder hon sig bort, slänger med huvudet åt olika håll för att omöjliggöra minsta matningsförsök och blir slutligen väldigt ledsen. Att ändå tvinga i henne maten är helt otänkbart för mig.

Fredrika får en diagnos

I maj 1995, sju månader gammal, blir Fredrika inlagd på neurologen. Resultatet av undersökningarna visar att hon har en krampsjukdom, synnedläggning och psykomotorisk utvecklingsförsening. Det är en svår tid för hela familjen. Positivt är dock att Fredrika får medicin mot kramperna och när hon är anfallsfri försvinner också kräkningarna som i ett trollslag. Medicinen skall tas via munnen, med doseringsspruta, ett jobbigt tvångsmoment morgon och kväll.

Ljuspunkter finns. Nu när Fredrika inte störs lika mycket av sin epilepsi, blir hon mer öppen för nya intryck och upplevelser. Tidigare gallskek hon varje gång hon skulle badas och man fick inte bära henne i sele på magen. Nu tycks hon helt nöjd med detta och mycket annat. Och – på kvällen samma dag som vi kommer hem från sjukhusvistelsen händer det otroliga: Fredrika tar emot flera skedar risgröt av pappa!! Jag rusar genast efter kameran för att förevisa ögonblicket. Och det kanske var tur det, annars hade vi nog inte trott på det själva efteråt. Detta blev nämligen inte det ”genombrott” vi hoppades på, utan förblev en rar men i vårt minne tacksamt omhulad engångsföreteelse. Vi visste nu att hon faktiskt *kunde* äta – om hon bara ville.

Juni 1995: jag ger upp matningsförsöken, tänker att hon efter några veckors uppehåll kanske blir mer nyfiken och benägen att smaka. Men nej, lusten till mat infinner sig inte. Det märkliga är att hon inte ens för leksaker eller något annat till munnen, som ju småbarn brukar göra. När Fredrika vill undersöka något föser hon ner det till fötterna. Med dem vågar hon utforska världen – händerna och munnen är förbjudet område. Det tycks som om det känns obehagligt och hotfullt för henne om vi inte respekterar det. Under hela denna sommar får vi sammanlagt i vår dotter: ett par tre små teskedar vaniljsås, en liten slick kaksmet och några minimala klunkar äpplejuice.

Matningsförsök: andra rondan

I takt med att Fredrika blir större och börjar utvecklas så smått, växer min egen trötthet och uppgivenhet. Amningen går överstyr, jag ammar nästan dygnet om och får aldrig sova. Men så får vi i augusti kontakt med Special-BVC vid Akademiska Barnsjukhuset och litet senare med logoped från Folke Bernadottehemmet. Tänk att äntligen få konkret och konstruktiv hjälp, och inte behöva brottas med problemen alldeles ensam längre!

Hur går vi nu tillväga? Special-BVC föreslår att vi videofilmar Fredrika i en matsituation hemma, för att klarare kunna bedöma hur hon beter sig och reagerar. Det som jag själv upplevt blir ännu tydligare när vi tittar på filmen efteråt.

En tid efteråt läggs Fredrika och jag in på sjukhuset några dygn: dels ska jag få möjlighet att sova ordentligt på nätterna, dels ska vi prova om det går bättre om en utomstående, i det här fallet en barnsköterska, tar över matningsförsöken. Fredrika ammas nu bara morgon och kväll. Tanken är att hon kanske tar emot mos eller nappflaska bara hon blir tillräckligt hungrig. Metoden att ”svälta ut” henne misslyckas kapitalt. Fredrika blir matt och skrikig och desperationen lyser ur ögonen på henne. Hennes attityd till mat rubbas inte på något sätt. Det är tydligt att det i hennes fall inte handlar om trots eller kamp mellan viljor, inte heller handlar det om oralmotoriska problem – spärrarna ligger på ett annat och djupare plan.

Genom Special-BVC får vi också kontakt med en logoped från Folke Bernadottehemmet. Hon arbetar bl a just med barn som har ätstörningar av ett eller annat slag. Logopeden menar att Fredrikas matvägran är så djupt rotad vid det här laget, att vi får vara beredda på att det tar tid att få förändringar till stånd. Hur lång tid då? ”Ja, tänk på hur länge Fredrika har befast sin negativa inställning till mat. Kanske behövs det lika lång tid för att neutralisera detta och ännu längre innan hon får mat-lust. Men det kan ju gå fortare också, det vet man inte på förhand”. Perspektivet känns inte uppmuntrande, men vad har vi för val? Tvångsmatning, sondmatning – nej, det vill vi ju inte.

Så här resonerar logopeden: det är viktigt att Fredrika inte känner något tvång kring maten, utan att hon i sin egen takt blir intresserad av den. Om vi genom vårt beteende kan överföra *det positiva* i mat och ätande, så kan Fredrikas nyfikenhet väckas och hon kan överbygga den rädsla hon nu känner.

En ny matordning

Vad detta innebär för oss i praktiken är ungefär följande: eftersom Fredrika fortfarande får i sig vad hon behöver genom amningen och växer bra behöver jag inte oro mig för det. Tvärtom bör jag vara litet striktare med amningstiderna genom att hålla regelbundna amningsmål och inte ge henne bröstet nattetid. Ett par av amningsmålen varje dag byggs ut så att jag själv äter litet strax innan Fredrika ska ammas. På så sätt gör jag Fredrika *delaktig i måltiden* utan att hon känner sig pressad. Det ska gärna vara litet ”pysslig” mat, som jag kan dela, mosa, röra och blanda. Fredrika finns med i dialog, kan titta, lukta och känna på om hon vill. Jag mumsar och smackar och visar att jag tycker det är gott och roligt att äta. Maten finns tillgänglig för henne utan att jag bjuder; är jag alltför angelägen märks det att hon ”stänger av” direkt. Hon sitter bara med vid bordet, *helt utan krav* på sig själv. Inte ens barnstolen kommer till användning, eftersom också den har upplevts som tvång. Genom att sedan amma i anslutning till den lilla måltiden, försöker vi etablera en matordning som gör att Fredrika ska lära sig att förknippa mat och bröstmjolk med varandra.

Det är inte alla råd som fungerar med Fredrika, åtminstone inte ännu. Till exempel föreslår logopeden att jag engagerar Fredrika mer aktivt, att Fredrika håller i fruktbiten och jag äter ur hennes hand, att hon får litet mos på sitt finger som jag sedan slickar av osv. Det går inte alls. Dels är flickan överkänslig i händerna, dels eller kanske just därför är finmotoriken dåligt utvecklad. En annan sak som logopeden föreslår är att jag för ”ättdagbok”. Jag ska alltså notera hur Fredrika beter sig beroende på vilken mat jag dukar fram och äter, om hon verkar

intresserad, nyfiken, bara tittar bort etc. Det här slopar jag ganska snart. Fredrika visar nämligen lika litet intresse vad jag än gör. Att dessutom notera detta måltid efter måltid, det klarar jag bara inte. Det är tillräckligt kämpigt som det är.

September 1995. Fredrika är nu snart ett år gammal. Vi tycker att vi ser vissa framsteg. Ja, inte med maten, där är det lika låst som någonsin. Men i övrigt: man får bättre blickkontakt och hon är ganska duktig grovmotoriskt. Vad som är spännande är också att hon nu faktiskt börjar föra vissa leksaker till munnen. Visserligen är munnen hårt igenknipen, men ändå. Kanske hon äntligen kan våga utforska världen även med hjälp av läpparna och, i ett senare steg, med smaksinnet.

Initiativet är Fredrikas

Ett år gammal kommer Fredrikas första framsteg på matfronten: hon böjer sig fram, öppnar munnen mot ett plommon och gnider läpparna mot fruktköttet så att litet fruktsaft kommer in i munnen. Jag har lärt mig att alltid hålla det jag erbjuder en bit framför hennes mun, så att Fredrika själv kan ta initiativet till att närma sig maten. Hon behöver inte känna sig hotad av situationen, hon bestämmer själv. Ett par veckor senare slickar hon faktiskt av mitt finger och någon enstaka gång får jag också slicka av hennes när hon har kladdat med någonting. Men fortfarande är det så att de flesta dagar visar Fredrika inget intresse alls för maten, och det är oerhört kämpigt att hålla modet uppe. Det är bara glimtvis vi kan se någon ljusning.

En bit in i oktober märker vi en förändring. Fredrika är inte lika negativ till att sitta med vid bordet och hon är mer avspänd i förhållande till maten även om hon inte tar aktiv del i måltiden ännu. En dag smakar hon på en mandarinklyfta som grannen erbjuder henne. Inte mycket till näringstillskott, men ändå. Varje litet steg är viktigt. En annan dag tar hon en aning kräm och mjölk på läpparna. Fredrika sitter med vid familjens ordinarie måltider, oftast i mitt eller pappas knä, ibland i sin barnstol. Vi erbjuder henne att lukta och eventuellt smaka av vår mat, men bara i förbifarten; visst är vi angelägna om att hon ska smaka, men är vi för påstridiga backar hon direkt. Det gäller att hålla balansen i en delikat (?) situation.

Vår kontakt med logoped sker ofta telefonledes, men ibland – en gång i månaden ungefär – besöker vi Folke Bernadottehemmet för att prata om hur det går. Det är lätt att bli hemmablind och inte uppfatta de små, små framsteg som Fredrika gör, medan logopeden lättare kan se vad som har ändrats sedan vi sågs sist. Vi kan också pröva andra idéer, som en gång i november, när det plötsligt går alldeles utmärkt att mata Fredrika med litet salladsdressing på en plastkaffesked! Hon erbjuder varannan sked åt mig och varannan åt min dotter, och Fredrika öppnar villigt munnen flera gånger på raken. Det hade vi nog knappast väntat oss egentligen. Det låter kanske litet underligt det här med salladsdressing. Men jag har märkt att Fredrika ofta nappar på sådant som är kryddigt och smakrikt, som små salamibitar till exempel eller konserverade oliver. Och det är ju det som vår strävan går ut på – att *väcka lusten* till att äta. Om vi alltså märker att något faller henne i smaken så kör vi på den linjen – den allsidiga kosten får bli en senare fråga.

Fredrika äter regelbundet – men ännu försvinnande litet

I december har vi kommit så långt att vi kan börja införa några nya rutiner. Pappa har vällingstund med dottern varje kväll. Han ger henne lika delar välling och mjölk + en aning

socker (allt för smaken!), det hela erbjuds ur mugg. Det är ingen stor mängd hon får i sig, kanske någon matsked sammanlagt. Vi börjar energiberika de små portioner hon tar, t ex genom att strö Maxijul, ett slags kolhydrat, på maten. Det är viktigt att det lilla hon äter är så energirikt som möjligt, så att hon så småningom kan uppleva mättnadskänsla även av ”riktig” mat.

Det är märkligt att se *hur Fredrika närmar sig maten* som vi erbjuder. Först gapar hon stort men när skeden kommer nära stängs munnen nästan helt – än är hon inte helt säker på att hon vågar. Det är som om hon hela tiden både vill och inte vill. Hennes egna händer dansar runt i luften som om hon vill ta skeden men i slutändan inte kan förmå sig till det. Jag börjar inse vilken kamp hon för inombords, vilken självövertunnelse som krävs för att hon ska våga äta. Fredrika är verkligen värd all respekt som hon kämpar på!

Att våga låta Fredrika bestämma takten

Fredrika är nu 16-17 månader gammal och det börjar bli svårt för henne att växa och hålla vikten. Läkarna larmar, alla tillväxtkurvor går åt fel håll. Sedan 1-årskontrollen har hon faktiskt bara gått ner i vikt och nu verkar även längden påverkas. Självklart blir vi oroliga, men jag försöker att inte tänka på det så mycket. Det finns faktiskt ingen annan väg att gå än den vi nu följer.

I februari månad verkar man från läkarhåll önska att vi forcerade det hela litet grann, genom att dra ner på amningen. Kanske accepterar hon större mängd mat om inte bröstmjölken erbjuds som alternativ? Jag känner viss skepsis mot förslaget, men tänker att det må väl prövas. Amning morgon och kväll alltså, i övrigt bara annan mat. Första dagen går det hyfsat. Andra dagen visar Fredrika stor oro och ilska, och jag får inte ens försöka mata henne. Tredje dagen tillstöter så en förkylning, som gör att Fredrika vägrar att äta och dricka överhuvudtaget. Hon tar inte bröstet heller. Hur ska hon få i sig vätska, vi känner oss nästan desperata; ska vi bli tvungna att ta in henne på sjukhus och ge dropp? Nåväl, vi klarar oss ändå, krisen går över, men resultatet blir att Fredrika tar ett rejält steg tillbaka.

Vid sådana här bakslag förändras sättet att äta: Hon blir återigen väldigt beroende av bröstet, som för att försäkra sig om att inte ånyo förvägras bröstmjölken. Då är det återigen dags att mata med fingrarna istället för med sked och det blir svårare att hålla henne kvar i en lugn och samlad matsituation vid bordet.

Apropå matsituationen: med barn som visar så litet eget intresse för maten händer det lätt att man kommer in i *tokiga mönster*. Fredrika hade t ex perioder när hon omöjligt ville sitta med vid bordet mer än två minuter. Vad gör man då? Springer man efter henne med skeden i högsta hugg? Eller vågar man avstå från att truga på henne ytterligare en tugga? Det är inget enkelt beslut om man betänker att ungen inte ökar i vikt ett dugg. Fredrika har haft annat för sig också. Ett tag tog hon visserligen emot maten, men spottade strax ut alltsammans; ett tag var det så obehagligt att bli kladdig om munnen att all hennes koncentration gick åt till att försöka få bort det hon kände på läpparna. Hon fick också för sig att hon inte kunde äta utan att ha alla sina bollar omkring sig, och snuttetrasan, och en trave med pekböcker, och radion på, och ...och.... Om man inte orkar vända en sådan trend kan det bli hur galet som helst till slut. Under några veckor fick vi till och med lov att flytta ut måltiderna till vardagsrummet, eftersom det stökigare köket var alltför förknippat med lek och tokerier. Nu är vi tillbaka i köket igen och vi har begränsat hennes utbud till *en* pekbok i taget. Det fungerar ganska bra.

För barn som matvägrar hjälper inga leksaker i världen, de kan snarare fjärma barnet från det som det handlar om, nämligen att äta. Maten är huvudsaken och barnet måste på något sätt lära sig förstå att den är god nog i sig själv.

Näringstillägg

I mars 1996, ett och ett halvt år gammal, börjar Fredrika på dagis. Genom Habiliteringens försorg har hon fått en egen assistent som stöttar henne bl a under måltiderna. Hon äter nu så pass bra att jag kan börja dra ner på amningen. Nu fungerar det verkligen att amma bara morgon och kväll. För bara fem sex veckor sedan gick det ju inte alls, men den här gången stämde hennes egen ”timing”. Återigen visar det sig att *tidsperspektivet råder enbart Fredrika över*, ingen annan.

Det är fortfarande svårt att få i henne tillräckligt med dryck. Tidigare har vi använt vanlig kopp, dryck i mycket små klunkar. Då och då har vi provat med pipmugg, men Fredrika har känt motstånd mot att ta in den där pipen i munnen. Men nu äntligen börjar hon vilja använda den. Med den kommer hon så småningom att själv kunna bestämma om och hur mycket hon vill dricka.

Mängden mat Fredrika får i sig varierar ganska mycket. Vissa dagar äter hon bra, andra väldigt dåligt. Ett exempel på hur det kan se ut är följande:

- Kl. 5.30 amning
- 7.30 ägg 1 msk + litet kaviar, några klunkar mjölk
- 9 ¼ banan, några klunkar näringsdryck
- 11.15 den lunchmat dagis serverar: 2-3 msk, några klunkar mjölk
- 14.30 kräm och mjölk: ½ dl
- 17 middagsmat, samma som föräldrarna: 2-3 msk, mjölk
- 20 näringsdryck/välling ½ dl, ett par små smörgåsbitar, amning

Som synes är det inga stora mängder, så det gäller fortfarande att berika hennes mat. Genom Habiliteringen har vi fått recept på näringsdrycker som finns i olika smaker och som kan användas varierat. Smör och grädde är ett annat sätt att öka energiinnehållet.

Under april månad händer inte så mycket nytt, men allteftersom tiden går så ökar faktiskt portionsstorleken. Rätt som det är kan vi börja räkna mat och dryck i halva decilitrar i stället för som tidigare i teskedar och matskedar. Samtidigt minskar naturligtvis tillgången på bröstmjölk. En och annan förkylning tar Fredrika med sig hem från dagis, men nu känner vi igen mönstret: vi vet att även om tar ett litet steg tillbaka med maten, så kommer hon igen, bara vi orkar vänta ut henne och inte trugar för mycket. Överkänsligheten i händerna märks fortfarande. Hon är inte särskilt angelägen att hålla skeden eller muggen själv, vill helst bli serverad.

Så sakteliga börjar Fredrika gå upp i vikt, ett litet hekto i taget. I maj månad är vi fortfarande litet osäkra på om det hon får i sig verkligen räcker vad gäller energiinnehåll och sammansättning. Därför känns det bra att få prata med *dietisten* på Folke Bernadottehemmet om detta. Hon låter oss föra en noggrann dagbok över allt som Fredrika äter under några dagar och sedan näringsberäknar hon detta. Det visar sig att Fredrika faktiskt täcker in

behovet av vitaminer och mineraler, men att hon ligger litet lågt vad gäller energiintag och vätska. Vi får rådet att vara litet mer noggranna: erbjuda henne dryck ofta eftersom hon inte själv signalerar att hon är törstig, och se till att vi använder Maxjul i större omfattning. Vi får veta att det går att göra en lösning av pulvret – man kokar upp vatten och vispar i pulvret, 1 dl pulver till 1 liter vatten. Denna blandning håller sig i kylskåp en vecka och är lättare att använda både i mat och dryck, bra tips! Äntligen känner jag att Fredrika kommer att klara detta. Hon är spinkig som en liten fågelunge, men hon kan livnära sig! Tiden är inne för att *sluta amma*. Vid en ålder av drygt ett år och åtta månader avvänjs hon, motvilligt till en början såklart. Men efter två veckor är dramatiken överstånden och det känns fullkomligt naturligt.

Augusti 1996

Fredrika är i skrivande stund ett år och elva månader gammal. Hon äter ganska bra, men stöder sig ännu på näringsdryck morgon och kväll. Numera håller hon själv i skeden eller glaset ibland och tiden av självövertunnelse, då man såg tvekampen utspelas inom henne själv för varje tugga, är - tror vi – definitivt överstånden. Man kan se att hon *gillar viss mat* mer än annan. Särskilt med drycker brukar hon vilja gå laget runt: prova vad mamma och pappa har i sina koppar, jämföra med sin egen, prova igen och bilda sig en uppfattning om smaken. Det är väldigt roligt att se! Hon erövrar verkligen nya upplevelsedimensioner. Överkänsligheten i munnen märks mest vid tandborstningen, som fortfarande är ett knepigt kapitel. Vad gäller tillväxten så har den tagit fart under sommaren och vi har gott hopp om fortsatt positiv utveckling.

När jag tänker på Fredrikas matvägran så här i efterhand, kan jag nog tycka att det var bra att jag inte visste då hur lång tid det skulle ta att komma till rätta med den. Då hade jag nog aldrig orkat. Det hade varit ett stort stöd att veta hur andra med samma problematik har gjort. Trots mycket hjälp och uppmuntran, både från Folke Bernadottehemmet och från Special-BVC, har jag känt mig stå ganska ensam. Att gå jämsides med sitt barn och stötta det utan att ha för bråttom fordrar mycket kraft och uppmärksamhet. Det är ju det som är grundstenen: *att lyssna till barnet, att följa barnets tempo, att våga lita på sig själv och sin intuition vad gäller barnets behov*. Jag tror att det framför allt är i detta som mamman/föräldrarna behöver stöd: att den professionella omgivningen litar på mammans intuitiva känsla för vad som är rätt för hennes barn. Och det är viktigt att man ber om hjälp i tid, innan man blir alltför trött och uppgiven!

Varje barn har sin egen historia att berätta, sitt eget tempo och sätt att hantera svårigheter. Barn har alltid sina skäl och dem måste vi acceptera och respektera. Berättelsen om Fredrika kan inte kopieras. Var och en måste vara lyhörd för *sitt* barn och lägga upp strategin efter *dess* speciella läggning och behov. Det kan ta tid, mycket längre tid än man trott och hoppats – jag kan bara säga att det går!

* * *

Special-BVC är ett komplement till den vanliga barnvårdscentralen för familjer med barn 0-3 år med sammansatta biologiska, sociala och/eller psykologiska problem.

Ett teamarbete med barnsjuksköterska, psykolog och barnläkare.

Adress: Barnhälsovården

Kvinno- och barndivisionen

Akademiska sjukhuset

751 85 Uppsala

Folke Bernadotte regionhabilitering är sedan januari 2008 den nuvarande benämningen på **Folke Bernadottehemmet**. Barn och ungdomar med neurologiska funktionsnedsättningar remitteras, bl.a. för behandling och träning av ät- och dricksvårigheter.

Adress: Folke Bernadotte regionhabilitering

Kvinno- och barndivisionen

Akademiska sjukhuset

751 85 Uppsala

Besöksadress: St Johannesgatan 28B, Uppsala